

Генерал-пуковник Момир Талић: Да писмо „послушали сами себе“, геноцид би се поновио

Била је то битка над биткама. Битка свих битака, како су забиљежили хроничари минулог отаџбинског рата. Пробијање коридора кроз Посавину била је најзначајнија и најспектакуларнија победа бораца Војске РС у отаџбинском рату.

Прије седам година, у предвечерје Видовдана 1992. године, српски борци пробили су „коридор живота“. Овом бриљантном победом Војске РС више него успјешно је завршена „Операција коридор 93“, у нашем народу упамћена као битка за „пут живота“.

ОДЛУКА ЈЕ ПАЛА

Одлука о пробијању коридора кроз Посавину донесена је 19. јуна у Становима код Добоја. Њој је претходило дуже праћење и анализирање војне и политичке ситуације од стране команданата и старјешина војних јединица. Ту судбоносну одлуку донијела су четири команданта: генерал-пуковник **Момир Талић** и

Пише: ГОЈКО ДАКИЋ

генерал-потпуковник **Бошко Келечев**, у то вријеме командант и начелник Првог (крајишког) корпуса Војске РС, генерал-пуковник **Боривоје Букић**, у то вријеме командант специјалне јединице МУП-а Републике Српске Крајине и генерал-мајор **Новица Симић**, тада начелник Штаба Прве оклопне бригаде Првог крајишког корпуса и командант Тактичке групе један (ТГ 1), нешто касније командант Источнобосанског корпуса Војске РС.

Седам година после пробијања „пута живота“
кроз Посавину

ДИСТРИКТ НА КОРИДОРУ

Сјенку на ову бриљантну побједу српске војске и нову зебњу за српски народ западно од Брчког бацила је недавна одлука врховног арбитра Робертса Овена, који је одлучио да се тај град прогласи дистриктом којим ће управљати оба ентитета

- Међународна заједница увјерава Србе да то није прекидање „коридора“ и територијалног интегритета РС, али, колико су та увјеравања искрена, показале вријеме које долази

Повезивање са матицом Србијом за Србе западно од Шамца и Добоја значило је спас и избављење од новог погрома и геноцида који им је био намијењен. Јер, у прољеће 1992. године муслиманско-хрватске снаге успјеле су да више од 40 дана држе у готово потпуној изолацији милион и по Срба на њиховим вијековним етничким просторима. Било је то у вријеме најжешћих оптужби Срба за агресију, за геноцид и њихове најжешће сатанизације, с циљем да се баце на кољена, покоре и доведу у позицију националне мањине. Свијет је тада био против Ср-

тв Срба у Хрватској и Босни и Херцеговини.

СМРТ 12 БЕБА УБРЗАЛА ИЗВОЂЕЊЕ ОПЕРАЦИЈЕ

И док су Срби у очима свијета осуђивани за геноцид и агресију, Туђман на очиглед свијета пребацује у БиХ своје снаге и ангажује их у борби против Срба. Шаље их у Посавину, средњу и западну Босну. Посљедице санкција у РС већ се увелико осјећају. У Бањој Луци умире 12 беба и три болесника на хемодијализи због недостатка лијекова и кисеоника, тачније

ХРВАТСКО-МУСЛИМАНСКЕ СНАГЕ

Да би спречио пробој коридора, непријатељ је ангажовао чак 16 бригада: пет моторизованих и 11 лаких пјешадијских. Моторизоване бригаде су биле регуларне јединице Војске Хрватске, а лаке: осам јединица је било ХВО-а, а три муслиманске.

Моторизоване бригаде регуларне Војске Хрватске биле су: Прва ЗНГ из Загребa, Друга ЗНГ из Нове Градишке, Трећа ЗНГ из Осјека, 153. ЗНГ из Велике Горичке и 108. ЗНГ из Нове Градишке.

Лаке бригаде: 101. ХВО Брод, 111. ХВО Жепац, 110. ХВО Усора, 207. муслиманска Тешањ, 201. муслиманска Маглај, 109. муслиманска Грачаница, 103. ХВО Дервента, 104. ХВО Шамац-Домањевац, 105. ХВО Модрича, 107. ХВО Градачац и 102. ХВО Ошак.

Повремено су у битке поред Саве убациване и јединице хрватске специјалне полиције из Загребa, те дијелови бригада из Бјеловара, Ријеке и Вараждина.

ба и снажно држао страну Хрвата и муслимана, односно њихове очигледне коалиције. Било је то у вријеме кад се ни из Крајине ни у Крајину није могло, кад су формално уведене санкције против Србије и Црне Горе, а у суштини про-

због тога што контрола летења у Загребу и Сарајеву није дозволила хуманитарни лет за Бању Луку. Међународна заједница је једноставно окренула главу и није инсистирала на томе да полети већ припремљени авион са лијековима.

Подсјетимо, последњи авион из Бање Луке за Београд полетио је 19. маја 1992. године.

Од тада Срби у БиХ остају одсјечени од своје матице, очи у очи с непријатељем, који жели да их уништи. У нимало бољем положају нису били ни Срби у српским „крајинама“ у Хрватској, у које је већ био стигао УНПРОФОР.

Поред несташице лијекова, почела је увелико да се осјећа и несташица нафте и бензина, цигарета, плина, кафе, детерџента, уља, док је несташица електричне енергије постала уобичајена појава. Ситуација је била много гора и много тежа него што се и претпостављало. Било је несношљиво и више се није могло издржати. Због тога међу борцима и народом није било дилеме да ли ићи у пробој коридора или не. Питање је било: Шта се више чека?

Два дана уочи Видовдана те 1992. године паклене намјере непријатеља да изврши још један погром над Србима у Босанској Крајини пале су у воду. На велику жалост и изненађење цијелог свијета борци ВРС више него успешно окончали су операцију „Коридор 92“. Та операција ће по својим оперативнотактичним ефектима и другим карактеристикама остати историјска. Она је, нема сумње, преокренула ток ратних догађања у Босни и Херцеговини. Посебан куриозитет је тај што је операција изведена изнутра, то јест из окружења.

СПАС ОД НОВОГ ГЕНОЦИДА

У касно прољеће те 1992. године Команда Петог корпуса, који се у то вријеме налазио у Западној

Славонији, у склопу формација ЈНА, оцијенила је да је рат неизбежан и у БиХ, присјећа се тих догађаја генерал Талић. Сигурно је да српски народ није желио рат, јер су га ратови кроз историју на овим просторима и те како скупо коштали. Посебно је у Другом свјетском рату страдало много Срба из Босанске Крајине.

Све се то знало у Команди Корпуса и о свему се водило рачуна, а нарочито о томе да се историја не понови. Због тога је и одлучено да се преузме одговорност да не дође до новог погрома и страдања недужног српског становништва. Поставило се и практично питање како то извести. Покушало се са војном организацијом и сарадњом са вјерским заједницама. Но, све су то били само узалудни покушаји, присјећа се генерал Талић, сада начелник Генералштаба Војске РС. Видјело се да ће на простору БиХ доћи до најтежег и најбруталнијег

рата-грађанског и међунационалног.

У мају те године начелник Штаба Корпуса генерал Бошко Келечевић послат је у Дервенту са групом старјешина да сагледа ситуацију и да спријечи евентуалне сукобе и крвопролиће. Даље од Дервенте била је зона одговорности 17 (тузланског) корпуса ЈНА. Ситуација из дана у дан постаје све ровитија, а међунационални сукови све учесталији.

Запријетила је озбиљна опасност да се цијели регион нађе у ратном хаосу: од Купреса, преко Влашића, до Посавине и Семберије.

Схватајући сву озбиљност новонастале ситуације, Команда Корпуса почиње да извлачи дио јединица на простор БиХ, с циљем да се заштити голоруки српски народ и спријечи нови геноцид. Сигурно је, а историја ће то и показати, да је српском народу пријетила већа опасност 1991. и 1992. него 1941. године. Да нису „послушали сами себе“, како у шали једном рече генерал Талић, геноцид би се сигурно поновио у још стравичнијем облику.

Јер, у међувремену долази до првих оружаних сукоба и првих жртава међу српским становништвом. Јединице 17. корпуса, који су напустили муслимани и Хрвати, нашле су се већ на удару паравојске коју су организовали Хрватска демократска заједница и Изетбеговића Странка демократске акције. Већ тада се видјело да Хрвати и муслимани поново улазе у савез и стварају коалицију против Срба.

ПРВИ ОЗБИЉНИИ ПОРАЗ ТУЂМАНОВИХ БОЈОВНИКА

И док се Пети (Бањолучки), касније Први крајишки корпус Војске РС налазио у Окучанима, Туђман је већ почео да пребацује своје оружане бојне преко Саве. Оне врше незапамћен злочин у Сијековцу. Мјесто масакра српских цивила обишли су чланови Предсједништва ондашње БиХ. Биљана Плавшић и Фикрет Абдић. Било је то вријеме напада на касарну у Дервенту, када је генерал Талић послао Окучанце да помогну, сјећа се генерал Новица Симић.

Хрвати су преко Саве прво послали 108. бригаду Збора народне гарде (ЗНГ) из Нове Градишке, а врло брзо су јој се придружиле и многе друге јединице хрватске војске. У Посавину је пребачена и Прва професионална загребачка, затим Друга бригада ЗНГ из Дугог Села, бригада из Бјеловара, Велике Горнице, па чак и из Ријеке. Њихови припадници скидали су беле хрватске војске, а стављали ознаке ХВО-а. Добијали су и легитимације ХВО-а. Неки заробљеници имали су код себе двојне „исказнице“: легитимације Хрватске војске и ХВО-а.

Гдје год су те јединице биле разбијене од стране Војске РС, хрватска пропаганда је тврдила да је то учињено уз асистенцију ЈНА, што сигурно не одговара истини, с обзиром на то да су се последње старјешине из Петог корпуса пребациле у Југославију 19. маја са бањолучког аеродрома Маховљани. Иначе, у „Операцији коридор“

многе јединице хрватске војске су тако десетковане и разбијене да се никада више нису ни опоравиле.

Циљ хрватских стратега био је да се прије преласка Петог-Бањолучког корпуса из Западне Славоније у Босну и Херцеговину хрватске јединице преко Добоја, Зенице и Ливна споје са Сплитом и пресијеку Републику Српску.

БИТКА ЗА ДОБОЈ

Мада је 24. јуна 1992. године званично издата наредба да почне

СНАГЕ ВОЈСКЕ РС

У „Операцији коридор“ учествовале су следеће јединице Војске РС, које је у борбу постепено уводила Команда Првог крајишког корпуса. То су: Прва и Друга оклопна бригада, 16 крајишка МБ, 43. приједорска и 27. дервентска моторизована бригада. Од ијешадијских бригада: 6. санска, 11. дубичка, затим Бригада МУП-а РСК, Друга крајишка, 5. козарска, а од лаких: Добојска, Вучајачка, Крњинска, Осинска, Озренска, Пријаворска, Србачка, Лакташка, Теслићка и Шамачка. У акцију су била укључена и два журишна батаљона: Батаљон корпусне полиције и „Вукови са Вучијака“.

„Операција коридор 92“, претходне припреме за њено извођење почеле су прије два мјесеца, присјећа се генерал Новица Симић. Те претходне операције имале су за циљ да се непријатељ „испипа“, да се оцијени његова снага, јер се зна-

ло да се једна таква операција не може извести без темељитих припрема. Њене интензивне припреме трајале су више од мјесец дана. Међутим, ситуација на терену налагала је да она мора почети што прије. Ево и зашто.

Падом Модриче Први корпус је по други пут доведен у окружење. Град је други пут пао у руке непријатеља, док су се „структуре“ у њему договарале о расподјели локалне власти. Док је то „надмудривање“ трајало, Хрвати су у контранпаду преко моста из Опака ушли у град, заузели га и формирали 105. модричку бригаду ХВО-а која је зајела тај простор.

Тако је једина веза са Србијом била прекинута. Они су практично држали и Дервенту, а граница раздвајања била је на ријеци Усори. Хрватско-муслиманске снаге биле су у Которском, Јоховцу, Церу, а стигли су готово до Подновља и Руданке. Руданка је још била под српском контролом. Био је то клин. С друге стране њихове снаге стигле су до ушћа Усоре у Босну, тако да се и сам Добој нашао у полуокружењу. Недостајао је само мали помак па да се њихове снаге споје долоном ријеке Босне и да све буде у неповрат изгубљено. Намјера непријатеља је била да уђе у Добој, који им је као жељезнички чвор и индустријски град био пријеко потребан.

Требало је, дакле, прво отклонити опасност да Добој падне у непријатељске руке, што би имало тешке посљедице по наше јединице и српско становништво западно од тог града. Српски борци су успјели да одбране Добој, у чему су им помогле јединице Српске војске Крајине, односно њихове специјализоване јединице МУП-а, јер Република Српска Крајина, доласком УНПРОФОР-а, није смјела да има своје војне јединице. Припадници МУП-а Крајине били су лако наоружани, али с обзиром на искуство с крајинског ратишта и борбени морал, много су помогли Оперативној групи Добој у одбрани града.

Послије успјешне одбране Добоја формирана је заједничка команда Тактичке групе, чији је командант био генерал Миле Новаковић.

Почетком маја, тачније десетог дана тог мјесеца, почиње градња пута, преко Требаве, којим треба да крену први транспорти према матици Србији, сјећа се генерал Бошко Келечевић. Тај пут је пресијецао и градио потпуковник Бошко Мичић

"ДВАНАЕСТ ЗВЈЕЗДИЦА"

(Протестно писмо генералном секретару УН због онемогућавања да 12 беба у Бањој Луци на вријеме добије неопходни кисеоник)

Ја не молим за себе како је суђено и биће ал' речите, господине да л' вас пеку ове сузе да л' спавате

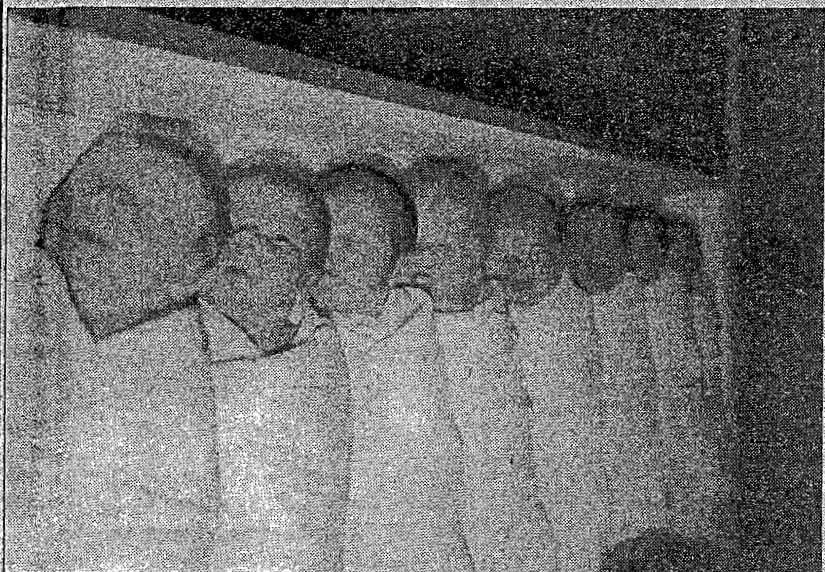
У исти дан рођени у исти дан ваш оштар мач пресуди и питам се, господине, који бог има моћ да вам опрости

Дванаест звјездица с неба пало је

ноћас на ваш длан, цијењени господине, дванаест звјездица с неба пало је шта су скривиле, цијењени господине

У исти дан су рођени у исти дан, ваш оштар мач им пресуди и питам се, висости, који бог има моћ да вам опрости

Дванаест звјездица с неба пало је на ваш длан, цијењени господине

Бебе у бањолучкој болници 1992. године - њихова судбина била је неизвјесна

са инжињеријском групом из Петог корпуса и грађевинском оперативом из Добоја, с намјером да се заобиђе Модрича.

ЗАБОРАВИЛИ НА ТРЕБАВУ

Зашто је операција пробоја „коридора живота“ почела два дана раније? Команда Корпуса била је добила обавјештајне податке да хрватским снагама у Посавини треба да стигне још јаче појачање из Хрватске, мада их је већ ионако било превише. Кад смо то сазнали, времена за губљење није било, сјећа се генерал Талић. Зато је одлучио

да се у пробој „коридора“ крене 24. јуна.

Операција је почела снажном артиљеријском припремом, а у акцију се укључила и авијација са 12 авиона и хеликоптерске санитетске јединице. Први дан је био прави пакао. Генерал Талић је одлучио да главни удар иде десном обалом ријеке Босне, што је збунило непријатеље и код њега изазвало пометњу и метеж. Хрватске постројбе, односно њихови заповједници, нису рачунали да ће српске снаге ударити са тешко проходног планинског пута преко Требаве. Док су снаге ТГ 1, под командом Новице Симића, растурале непри-

јатеље на прилазима Модричи, борци 43. бригаде заваравали су противника тукући жестоко Градачац. Велику улогу у нападу на Модричу одиграло је и дејство групе Боројевића. Она је са Таревца жестоко тукла по непријатељу, који није знао како да поступи, тако да је врло брзо у паници и расулу почео да се повлачи.

Генерал Талић је планирао причало се, да у Модричи за Видовдан попије кафу, али је коридор пробијен два дана раније. Вјероватно због тога што непријатељ није очекивао да ће главни удар бити изведен преко Требаве. За Видовдан се већ ишло кроз Модричу. Пуг за матицу отворен тада, Срби користе и данас.

ПОДВИГ ВУКОВА СА ВУЧИЈАКА

Поред ТГ 1, која је прије времена извршила све своје борбене задатке, у пробијању „коридора живота“ истакле су се многе јединице Војске РС: 16. бригада, Хеликоптерска санитетска јединица, Батаљон Војне полиције Првог крајишког корпуса, „Вукови са Вучијака“ легендарног Вељка Миланковића, милиција Републике Српске Крајине, одред Скугрић - Толиса, којим је командовао капетан Станковић, а који је касније ушао у састав Модричке бригаде и многе друге јединице.

На Добор кули Вељко Миланковић је командовао својим „вуковима“: „Нож на пушку! Јуруш! За мном!“

Било је и појединачних личних подвига. Командант Батаљона МУП-а РСК Миливој Рашула у својој официрској торби носио је заставу и себи поставио задатак, а то рекао и борцима, да ће први на силос у Оцаку поставити српску заставу. У тој жељи је стао на чело батаљона. И кад је јединица негдје стала да се мало одмори и предахне, он је са везистом и куриром кренуо испред батаљона и, нажалост, сва тројица су погинула 27. јуна.

Затим, командант 327. бригаде пуковник Триво Вујић у јуришу, практично на првој борбеној линији, испред тенка гине одмах на почетку саме операције ТГ 3.

Посебна прича је храброст пилота мајора Вељка Леке, који је више од 600 рањеника са коридора пребацио својим хеликоптером. По три пута у току дана знао је, под куршумима, да лети за Београд и

ПОГИНУЛИ И РАЊЕНИ

Битка за „коридор живота“ била је жестока. Српским борцима није недостајало храбрости и упорности да слома отпор непријатеља. Јуришали су без предах, скакали у ровове и напредовали стопу по стопу. И на једној и на другој страни било је много погинулих и рањених.

У пробоју коридора погинула су 293 српска борца, док их 1.129 лакше или теже рањено.

превози тешке рањенике. Било је доста и других храбрих бораца и јунака, о чијим подвизима се још прича.

СЈЕЋАЊА МАЈОРА
СУЗИЋА

О „бици свих битка“ мајор Бранко Сузић у својој књизи „Ударне песнице“ пише и ово:

„Из рејона Чардака, ка упоришту Баје, успешно су напредовале снаге друге чете и Прњаворчана. Створени су услови да се, баш на Видовдан, ослободи Модрича. Тада сам се сетио генерала Талића од пре десет дана када ми је рекао: 'Видимо се на кави у Модричи за Видовдан.'

Било је питање дана да се и то оствари. Непријатељске снаге пружале су жесток артиљеријски отпор из ВБР-а, минобацача свих калибара и артиљеријских оруђа свих калибара по нашим снагама и по дубини. Срећом, њихови пројектили су најчешће промашивали циљ, тако да од тог дејства нисмо имали губитака.

Поред подршке наше артиљерије, довремено смо имали подршку и наше авијације, што нас је све скупа још више осоколило за што ефикасније остваривање предвиђеног циља.

Дана 28. јуна 1992. године, на Видовдан, у јутарњим часовима, сломили смо отпор снага одбране Модриче код Латералног канала и домогли се првих кућа на улазу у град. Због опасности од дејства снајпериста са објеката, наше даље напредовање је морало бити врло обазриво, тако да смо негде између 13.00 и 14.00 часова овладали комплетним градом у којем су вођене уличне борбе.

Избијањем наших снага на десну обалу Босне успели смо непријатељске снаге да протерамо преко моста којег су они, с друге стране обале срушили да не бисмо могли прећи у гоњење. У поподневним часовима у Модричу су стигле снаге које су дејствовале са помоћног правца Ријечана и Таревца. Истовремено снаге друге чете, чете војне полиције и Прњаворског батаљона успеле су до вечери да овладају рејоном Доњих Кладара и Гаревца и избију до скелског места прелаза на реци Босни,

које су непријатељске снаге при повлачењу оштетиле.

Тако је у једном брзом и ефикасном налету наших снага, непријатељ са ширег подручја Модриче отеран према Одаку преко реке Босне.

Било је то у предвечерје Видовдана те прве ратне 1992. године. Од тада је „пут живота“ ♪ функцији и

њиме се и сада комуницира са Србијом и СР Југославијом. Да није било храбрих српских бораца и њихових старјешина, велико је питање како би се даље одвијали догађаји у западном дијелу РС.

Сјенку на ову бриљантну побједу српске војске и нову зебњу за српски корпус западно од Брчког бацила је недавна одлука врховног арбитра за област Брчког који је одлучио да се тај град прогласи дистриктом којим ће управљати оба ентитета (РС и Федерација). Међународна заједница увјерава Србе да то није прекидање коридора и територијалног интегритета РС. Колико су та увјеравања искрена, показаће вријеме које долази.

Буро Дамјановић

Видовдан је

Видовдане, Видовдане
Видовдане, бели дане

Видовдане, дане дана,
Шестотина Видовдана

Видовдане, дане јутра
Видовдане, дане сутра

Видовдане, Видовдане,
Видовдане, српски дане

Видовдане Лазардане
Видовдане, царедане

Видовдане, српски дане,
Видовдане, турска ноћи

Видовдане, српска песмо,
Видовдане, ми још јесмо

Видовдане, светло копље,
кад су Турци били снопље

Видовдане, Кобилићу,
Видовдане, Обилићу

Видовдане, дане први,
Видовдане, реко крви

Видовдане, дане Срба
Видовдане Србодане

Видовдане, светлих рана,
Видовдане, дане дана

То што јесте то си био,
Видовдане, погибијо

Видовдане ноћи јутра,
Видовдане српско сутра

Видовдане мртво копље
Видовдане људско снопље

Видовдане, дане први,
Видовдане, светла крви

Падала је светла киша
Из облака историје

Крв се пила као вино,
о ти српска отаџбино

А Косовка та девојка
красна српска Видовданка

Та Косовка, звезда дана,
исцелитељ српских рана

То Косово, поље смрти,
око Земље што се врти

Да се Српство погубило
Срба сада не би било

Ој Косово косовито,
поље српско племенито

Видовдане десет Југовића
и хиљаду српских Обилића

Видовдане, ноћи дана,
кад су срца сва поклана

Видовдане, бели дане,
Видовдане, братодане

Видовдане, равна горо
Видовдане, српска зоро

Видовдане, богомдане,
Видовдане, свети дане